

Test za Državno natjecanje iz filozofije 2016.

Rješenja

Poštovane kolegice i kolege,

nadamo se da će priložena rješenja s načinom bodovanja pomoći u ocjenjivanju testa. U pitanjima u kojima se traži objašnjenje, obrazloženje ili tumačenje nečega navodimo samo bitne momente odgovora, a ocjenjivač treba prosuditi je li odgovor složen u adekvatnu cjelinu. Ako smo negdje previdjeli neki relevantan moment koji učenik navodi, to svakako treba uzeti u obzir i odgovarajuće vrednovati.

1. Treba prepraviti tvrdnje b) i d):

b) Prema Carnapu i logičkim pozitivistima iskazi koji se ne mogu verificirati su **neistiniti. besmisleni**
d) Za Nietzschea vrijedi da je **filozofija umjetnost** najpotpunije prihvaćanje života (potvrda ovoga svijeta).

Za 2 točno ispravljena netočna navoda učenik dobiva 4 boda, a u protivnom se bodovi oduzimaju do 0 bodova (ispravak točnog -1, propušten ispravak netočnog -1, krivi ispravak netočnog -1).

2. Točni odgovori su: a) jezika; b) dijalektikom; c) Ludwig Feuerbach (ili samo Feuerbach); d) pragmatistička (ili pragmatička), što donosi po 1 bod za svaki točan odgovor, ukupno 4 boda.

3. Potpun odgovor donosi 3 boda, a ocjenjivanje se može segmentirati prema sljedećim odgovorima:

a) Prema Schellingu, ono apsolutno je jedinstvo (identitet) duha i prirode (subjekta i objekta, svjesnoga i nesvjesnoga, slobode i nužnosti). U umjetnosti su te dvije strane izvorno sjedinjene i nijedna nema prednost.

b) Zato je umjetnost završni kamen cijeloga svoda filozofije, dokument i objava apsoluta, prikaz onoga beskonačnog kao konačnog. (III: Budući da filozofija onaj identitet može samo subjektivno prikazati, a umjetnost može objektivno stvoriti, te tako dosiže i preko pojmovnog mišljenja, umjetnost je nadmoćna filozofiji.)

c) Za Hegela je filozofija najviši stupanj apsolutnoga duha kao apsolutno znanje (sebeznajuća ideja), što se postiže samo pojmovnim mišljenjem, dok je u umjetnosti ideja prikazana samo u svom osjetilnom, dakle, neadekvatnom liku. Stoga je filozofija nadmoćna umjetnosti.

4. Točan odgovor donosi 2 boda (1 bod za točan odgovor o Hegelu i 1 bod za točan odgovor o Nietzscheu):

a) Prema Hegelu je cjelokupna svjetska povijest dijalektički samorazvoj uma, odnosno ideje koja se otuđila u prirodi da bi napokon u duhu došla k sebi, odnosno postala sebesvjesna ideja. Time svjetska povijest napreduje prema svom vrhuncu. (III: Povijest je proces razvoja ili izgradnje svijeta čiji je subjekt um (ideja). Pojedinačna bića samo su etape tog procesa u kojem se um oblikuje totalitetom tih bića.) Struktura tog procesa je dijalektička, a filozofija (Hegelova) je posljednja karika na tom putu. Filozofijom je svijet u bitnom završen i više nema napretka.

b) Prema Nietzscheu, zbivanje u svijetu je ciklično, ono je neprestano nastajanje i nestajanje, bez nekog krajnjeg cilja (završetka) – vječno vraćanje jednakoga.

5. Točan odgovor donosi 2 boda. Zatvoreno društvo je dogmatično, totalitarno i ideologijsko. Ono ne dopušta promjenu, samo sebe smatra konačnim ostvarenjem povijesnih zakona. Otvoreno društvo je društvo bez ideologija u kojem je promjena omogućena mnoštvom različitih interesa povezanih s duhom racionalne kritike. (III: Zatvorena društva su društva u kojima je sve određeno i u kojima su pravila čvrsta, nepromjenjiva i poznata. U otvorenom društvu sve su opcije principijelno otvorene i prepuštene osobnim odlukama, što uključuje neizvjesnost i rizik.)

6. Točan odgovor, za koji se dobiva 1 bod, glasi: **posjedovanja**.

7. Za točan odgovor dobiva se 2 boda. Svojim suštinskim snagama (primjerice, sluhom) čovjek konstituira predmete (glazbu) i time prisvaja svijet čineći ga ljudskim (očovječena priroda). Ali vrijedi i obrnuto: očovječena priroda, odnosno predmeti koji su sada ljudski predmeti (glazba) jer su prisvojeni pomoću ljudskih suštinskih snaga, potvrđuju suštinske snage kao ljudske („... tek muzika budi čovjekov muzikalni smisao...“). – Ovdje je bitno iščitava li se iz odgovora da se teorijska dihotomija između subjekta (čovjeka) i objekta (svijeta) gubi u svakom praktično-društvenom odnosu.

8. Za točan odgovor dobiva se 2 boda. Nietzsche poseže za fiziologijskim objašnjenjem. Priroda jasno pokazuje da organizam, nastojeći očuvati život, bez samilosti odbacuje organe koji nisu u stanju podržavati svojom funkcionalnošću dobrobit cjeline, da u prirodi nema nikakve solidarnosti, nesebičnosti i supatništva. Egoizam je prirodno životno načelo. Kršćanski moral inzistira upravo na onome čega u prirodi nema. Stoga su kršćanske vrijednosti, koje su sve redom usmjerene protiv egoizma, neprirodne, izravno suprotne životu i predstavljaju prijetnju opstanku čovječanstva kao cjeline.

9. Za svaki točan odgovor dobiva po 0,5 boda, što ukupno iznosi 2 boda. Od učenika se ne traže doslovne (Foucaultove) formulacije, nego smisao njegova navođenja „četiriju velikih čeonih linija po kojima je napredovala politika seksa“: a) seksualizacija djeteta; b) histerizacija žena; c) kontrola rađanja; d) psihijatrizacija perverzija.

10. Odgovor glasi: da, moguće je. Dapače, tijelo se može i treba spoznavati samo objektivno, što Merleau-Ponty objašnjava tako što kaže da je tijelo objekt deduciran iz odnosa s objektima, odnosno da je jedan od objekata svijeta, tako da je konstitucija tijela kao objekta dijelom konstitucije objekta uopće te da je spoznavanje tijela (percipiranog subjekta) dijelom spoznavanja svijeta (percipiranog objekta). – Za točan odgovor („da“) dobiva se 0,5 boda; za obrazloženje točnog odgovora (npr. na tragu citata: „Svoje tijelo, koje je moja točka s koje gledam na svijet, smatram jednim od objekata svijeta“, ali i drugih, s time usko povezanih citata iz zadanih odlomaka) dobiva se 1 bod; a 0,5 boda dobiva se za dodatna obrazloženja, npr. o odnosu (percepcije) prostora i (percepcije) tijela: „Percepcija prostora i percepcija stvari, prostornost stvari i njezin bitak stvari ne čine dva različita problema. (...) Pod objektivnim prostorom, u kojemu tijelo najposlije zauzima mjesto, iskustvo otkriva jednu prvobitnu prostornost, koja je, kao prva, samo omot, a što se brka sa samim bitkom tijela“.

11. Za odgovore a) Platon i b) Descartes daje se po 0,5 boda. Za primjereno obrazloženje odgovora a) i b) daje se po 1 bod. Obrazloženje je dovoljno dati u osnovnim crtama, ali ipak treba uzeti u obzir da li učenik odgovara na temelju Groszinog teksta ili improvizira odgovor na temelju drugih izvora. – Elizabeth Grosz kaže: „Od početka filozofije kao zasebne i samostalne discipline u antičkoj Grčkoj, ona se gradila na temeljima duboke somatofobije.“ Kao potkrepu tome navodi primjere: Platon i René Descartes. U nastavku razmatra njihove filozofske koncepcije, fokusirajući se uglavnom na dobro poznati problem dualizma um/tijelo u Platonovu i Descartesovu nauku, a zatim razmatra i problem dihotomija i binarnosti općenito, izvlačeći zaključak da je to utjecalo i na uspostavu dualizma (dihotomije, binarnosti) muškarac/žena, dovodeći do rodne diskriminacije.

12. Točan odgovor donosi 2 boda. Većina liberala smatra da je prostitucija dobrovoljna poslovna transakcija dviju ugovornih strana o pružanju usluge te da kao takva po sebi nije moralno neispravna. Temeljni marksistički prigovor liberalnom odnosu se na liberalnu pretpostavku da obje strane ulaze u ugovorni odnos dobrovoljno. Marksisti inzistiraju na tome da se iza prividno slobodnog i ravnopravnog tržišnog odnosa krije ekonomska nejednakost koja jednoj strani ugovor čini prinudnim.

13. Točan odgovor donosi 1 bod. Formalno: A je (puno) bolje od B. Dakle, B ne valja (nije dobro). Sadržajno: seks povezan s ljubavlju bolji je od seksa bez ljubavi. Dakle, seks bez ljubavi (u koji spada prostitucija) ne valja.

14. Točan odgovor, za koji se dobiva 1 bod, glasi: **kritički**.